

УДК 343.26

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-1-189-195

Іван БОГАТИРЬОВ[©]

доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
(Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир, Україна)

Алла ГНАТЧУК[©]

аспірант
(Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Демянчука, м. Рівне Україна)

РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ У ВИКОНАННІ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЩОДО ЗАСУДЖЕНИХ В УКРАЇНІ

Розкрито роль Європейського суду з прав людини у виконанні судових рішень щодо засуджених в Україні. Виокремлено причини звернення засуджених до цього суду ЄСПЛ. Доведено, що звернення засудженого до Європейського суду з прав людини пов'язане з неналежним виконанням в органах і установах виконання покарань Міністерства юстиції України судового рішення, котре вступило в законну силу щодо засудженого за вчинене ним кримінальне правопорушення (злочин або кримінальний проступок). Зазначено, що ефективність виконання судових рішень щодо засуджених в Україні полягає в максимальному об'єктивному та суб'єктивному результаті досягнення мети покарання.

Ключові слова: суд, права людини, засуджений, місця несвободи, судові рішення, установи виконання покарань.

Постановка проблеми. Однією з найефективніших міжнародних судових установ, до яких мають право звертатися засуджені, які відбувають кримінальне покарання в містах несвободи і в уповноважених органах із питань пробації, є Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ), юрисдикція якого визнана Україною. Варто зазначити, що до ЄСПЛ може звернутися кожен засуджений, який вважає, що державою було порушено його права, гарантовані Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та/або протоколами до неї.

Проведене дослідження засвідчило, що на практиці більшість заяв про порушення прав і свобод засуджених, що надходять до ЄСПЛ, є індивідуальними, оскільки Міністерство юстиції України, як орган виконавчої влади, через своїх представників – органів і установ виконання покарань належним чином не виконує національне рішення суду щодо засудженого.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. За останні п'ять років питання про роль ЄСПЛ у невиконанні судових рішень щодо засуджених в Україні на сучасному етапі трансформації кримінально-виконавчої системи України в пенітенціарну були предметом обговорення таких вітчизняних учених: Ю. Бауліна, І. Богатирьова, В. Грищука, О. Джужі, О. Кучинської, О. Колба, Л. Олефір, О. Омельчук, А. Савченко, В. Махінчука, О. Михайлика, М. Пузирьова, Н. Устюжанінової, А. Степанюка, О. Шкути, І. Яковець та ін. Проте в сукупності окреслена проблема вченими не розглядалася, що і зумовило актуальність вибору теми дослідження.

Мета – розкрити роль Європейського суду з прав людини у виконанні судових рішень щодо засуджених в Україні.

Для реалізації поставленої мети спробуємо вирішити такі завдання: проаналізувати наукові публікації про роль ЄСПЛ у невиконанні судових рішень щодо засуджених в Україні; встановити причини звернення засуджених до ЄСПЛ; виявити

© І. Богатирьов, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4001-7256>

vanbogatyrov@gmail.com

© А. Гнатчук, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0001-3038-2287>

mail@megu.edu.ua

актуальні проблеми невиконання судових рішень щодо засуджених у місцях несвободи та в уповноважених органах із питань пробації, об'єднати їх за спільними ознаками та сформулювати висновки.

Виклад основного матеріалу. Поділяємо позицію вітчизняних учених про те, що в окремих випадках перегляд судових рішень за виключними обставинами на підставі рішень ЄСПЛ викликає низку проблем та не дозволяє повною мірою (або не дозволяє взагалі) захистити права засуджених осіб. Такий стан справ, на думку дослідників, зумовлений недосконалістю чинного законодавства, а також відсутністю стабільної та послідовної судової практики в цій площині [1, с. 255].

Отже, неналежне виконання судового рішення щодо засуджених в Україні пов'язане з кримінальним покаранням, котре, відповідно до ст. 50 КК України, є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає у передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. Фактично такі самі за змістом визначення поняття покарання висловлюються і у правовій доктрині [2].

Варто погодитися з позицією вітчизняного вченого В. Махінчука, який доводить у власних працях, що покарання може бути застосовано від імені держави залежно від суспільної небезпечності діяння, котре заборонено законом. Тобто дослідник, розкриваючи зміст покарання, зазначає, що кожне протиправне діяння повинно передбачати своє покарання, оскільки в іншому випадку логічно виникне питання доцільності та ефективності такого покарання [4, с. 5].

Отже, ефективність виконання судових рішень щодо засуджених в Україні полягає в максимальному об'єктивному та суб'єктивному результаті досягнення мети покарання. До речі, про це у свій час писав і вітчизняний вчений-правник Л. Багрій-Шахматов, на думку якого, саме при застосуванні певного карального впливу на злочинця визначається ефективність та доцільність пеналізації певних видів суспільно небезпечних діянь [5, с. 159].

Отже, узагальнюючи позицію вищевказаного вченого, доходимо висновку, що за змістом поняття кримінальної відповідальності є ширшим за поняття покарання, а це, у свою чергу, може певною мірою впливати на звернення засудженого до ЄСПЛ, якщо його права і свободи були так чи інакше порушені з боку адміністрації органів і установ виконання покарання.

Залежно від розуміння сутності звернення засудженого до ЄСПЛ з приводу неналежного виконання судового рішення в науковій кримінальній доктрині висловлюються протилежні думки щодо моменту початку виникнення кримінальної відповідальності. На думку вітчизняної вченої О. Кваші, встановлення точних часових меж кримінальної відповідальності є обов'язковою умовою правильного застосування норм кримінального закону і врешті-решт – важливою гарантією дотримання законності і прав людини [6, с. 239].

Вітчизняними вченими-правниками І. Богатирьовим, А. Савченко кримінальна відповідальність розглядається як комплексний і системний феномен; її головне завдання, за визначенням дослідників, полягає у використанні в повному обсязі регулятивної, превентивної, каральної, відновлюваної та виховної функцій із метою реалізації заходів кримінально-правового впливу [7, с. 134]. Варто погодитися, що така позиція вітчизняних вчених кореспондується з відповідним рішенням Конституційного Суду України № 9-рп/99 від 27 жовтня 1999 р. у справі щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України: кримінальна відповідальність настає з моменту набрання законної сили обвинувальним вироком суду [8].

Водночас вітчизняна вчена О. Кваша наголошує на тому, що при застосуванні кримінально-правової норми варто розрізняти момент виникнення підстави кримінальної відповідальності і момент настання (початок реалізації) кримінальної відповідальності [6, с. 240]. Хоча, на нашу думку, момент вчинення злочину не може розглядатися як підстава для настання кримінальної відповідальності, оскільки необхідно встановити особу, яка вчинила кримінальне правопорушення (злочин або кримінальний проступок), та довести факт її винуватості.

Отже, вчинення особою кримінального правопорушення можна розглядати як матеріальну підставу кримінальної відповідальності, а обвинувальний вирок суду – як процесуальну підставу. З цього приводу варто погодитися з точкою зору Ю. Бауліна, який виокремлює два види кримінальної відповідальності, а саме: потенційну

кримінальну відповідальність, тобто передбачені законом обмеження прав і свобод, яким може підлягати особа за вчинення злочину у майбутньому; реальну кримінальну відповідальність [9, с. 34–35], що визначена Конституційним судом України як офіційна оцінка відповідними державними органами поведінки особи як злочинної, що передбачає застосування до особи, яка вчинила злочин, конкретних кримінально-правових заходів примусового характеру через обвинувальний вирок суду [8].

Але покарання, що його відбуває засуджений у місцях несвободи, не обмежується лише його карою; до нього, згідно з нормами Кримінально-виконавчого кодексу України, законодавець застосовує такі засоби виправлення і ресоціалізації, що спонукають засудженого повернутися в суспільство законслухняним громадянином, а тому більш правильно видається позиція В. Грищука, який вказує, що мета покарання – це той соціально значущий результат, котрого прагне досягти держава, встановлюючи в санкціях Особливої частини КК України види, строки (розміри) покарань за вчинення злочинів, а також загальні засади, порядок і правила їх призначення – у Загальній частині КК України.

Така мета може бути обов'язковою – кара засудженого, тобто позбавлення або обмеження його прав і свобод, або факультативною – виправлення засудженого; запобігання вчиненню засудженим нового злочину; запобігання вчиненню злочинів іншими особами. Кара щодо засудженого здійснюється завжди, коли застосовується покарання [10, с. 443].

Вітчизняна вчена О. Омельчук вважає, що покарання може бути визнане справедливим лише в тому разі, коли суд призначить його з урахуванням усієї сукупності обставин у конкретній справі. При цьому покарання має бути призначене в межах відповідної частини відповідної статті КК України, зважаючи на положення Загальної частини КК України, характер і ступінь суспільної небезпеки злочину й особи винного, обставини, що пом'якшують і обтяжують покарання, а також із огляду на вплив призначеного покарання на виправлення засудженого [11, с. 361].

Вищевикладене дозволяє констатувати, що важлива роль у належному виконанні адміністрацією органів і установ виконання кримінальних покарань належить ЄСПЛ. Проведений нами аналіз санкції за невиконання рішення ЄСПЛ свідчить про те, що вона є саме кумулятивною, адже передбачає поряд із основним покаранням також додаткове.

Кумулятивність рішення ЄСПЛ щодо порушення прав і законних інтересів засуджених у місцях несвободи є цілком виправданою і закономірною, а також такою, що дозволяє суду повною мірою реалізувати принцип індивідуалізації кримінальної відповідальності за покарання і виконати принцип невідворотності покарання.

Це пов'язане з тим, що неналежне виконання посадовими особами органів і установ виконання покарань рішення національного суду щодо засудженого в місцях несвободи або в уповноваженому органі з питань пробації свідчить про те, що такі особи ігнорують службовими інтересами, нехтують своїми посадовими обов'язками, що і спонукає засудженого звертатися за захистом своїх прав і обов'язків до ЄСПЛ.

Варто наголосити, що звернення засудженого під час відбування кримінального покарання до ЄСПЛ завжди безпосередньо пов'язане з повноваженнями суб'єкта, оскільки він, з огляду на власні службові обов'язки, зобов'язаний виконувати рішення національного суду, однак умисно не робить цього. Поділяємо позицію вітчизняного вченого С. Мірошніченка про те, що:

1) ЄСПЛ може брати до розгляду справу і, відповідно, виносити рішення лише після того, як особою було вичерпано всі національні засоби юридичного захисту;

2) згідно з рішенням ЄСПЛ відповідачем за порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, є держава, що свідчить про її неспроможність забезпечити гарантовані права і свободи. Така відповідальність є констатацією бездіяльності або протизаконної діяльності утворених нею органів та їхніх посадових осіб;

3) за рішенням національного суду настає винятково юридична відповідальність, а за рішенням ЄСПЛ – не стільки юридична, скільки соціально-правова відповідальність, що обумовлена міжнародно-правовим зобов'язанням України перед європейською спільнотою стосовно забезпечення основоположних природних прав і свобод людини і громадянина [12, с. 53].

Узагальнюючи позицію вітчизняного дослідника, доходимо висновку, що все це

у своїй сукупності не є корисним для іміджу України як правової європейської держави, адже свідчить про невиконання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань. Цікавим для нашого дослідження є остаточне рішення ЄСПЛ у справі «Петухов проти України».

Так, 2 березня 2019 р. ЄСПЛ прийняв остаточне рішення у справі «Петухов проти України», в якому, з-поміж іншого, зазначив порушення Україною ст. 3 згаданої конвенції у зв'язку з призначенням заявнику так званого «непом'якшуваного довічного позбавлення волі» (irreducible life sentence), котре, згідно з практикою ЄСПЛ, визнається неприпустимим, і водночас підкреслив важливість виправлення (реабілітації) злочинця, оскільки саме на цьому робиться акцент в політиці європейських країн з питань призначення покарань, що знаходить своє відображення у практиці держав-учасниць, стандартах, прийнятих Радою Європи з цього питання, та відповідних міжнародно-правових актах [13].

Наведений нами приклад демонструє, наскільки суспільна небезпека невиконання рішення ЄСПЛ є вищою за суспільну небезпеку невиконання судового рішення національних судів, а тому пропозиція вітчизняних вчених щодо більш суворої санкції за невиконання рішення ЄСПЛ порівняно з санкцією за умисне невиконання службовою особою рішення національних судів є справедливою, і її варто підтримати.

До речі, статистика звернень засуджених, які відбувають покарання в місцях несвободи, до ЄСПЛ свідчить, що найчастіше засуджені звертаються до цього суду, зокрема, через:

- катування і нелюдські умови перебування засуджених в місцях несвободи та тримання під вартою;
- відсутність належної медичної допомоги особам, які перебувають у місцях несвободи або в місцях попереднього ув'язнення;
- порушення права засудженого на справедливий судовий розгляд тощо.

Отже, однією з найбільш поширених причин невиконання судових рішень щодо засуджених в Україні є встановлення ЄСПЛ порушення Україною міжнародних зобов'язань під час вирішення справи національними судами.

Варто зауважити, що аналіз практики застосування кримінальних покарань в Україні свідчить, що останнім часом простежується стійка позитивна тенденція щодо збільшення питомої ваги покарань, альтернативних до позбавлення волі, що призначені за вироком суду, та зменшення частки позбавлення волі на певний строк, що пов'язане з гуманізацією покарань.

І це є позитивним кроком держави, оскільки збільшення питомої ваги покарань, альтернативних до позбавлення волі, дозволяє зменшити кількість засуджених у місцях несвободи, зменшити навантаження на державний бюджет щодо утримання засуджених в місцях несвободи, а також зменшити питому вагу звернення засуджених, які перебувають на обліку уповноважених органів із питань пробації, за захистом своїх прав і свобод до ЄСПЛ.

Варто також наголосити, що у зв'язку зі введенням в Україні воєнного стану було внесено зміни до Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, а саме щодо: особливості тримання та обліку військовополонених в дільницях для тримання військовополонених, порядок приймання, обліку, звернення судових рішень до виконання, контролю за строками тримання, направлення для участі в судових засіданнях, звільнення ув'язнених організовується відповідно до вимог Інструкції про роботу відділів (груп, секторів, старших інспекторів) контролю за виконанням судових рішень установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, затвердженої наказом Міністерства юстиції України № 847/5 від 08.06.2012 [14].

Так, згідно з наказом Міністерства юстиції України № 1750/5 від 03.05.2022 «Про затвердження Змін до Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань» у зазначених правилах було створено новий розділ XXXV «Особливості тримання та обліку військовополонених в дільницях для тримання військовополонених», яким передбачено, що після прибуття до установи виконання покарань військовополонені підлягають особистому обшуку з роздяганням, а їхні речі – огляду.

Особистий обшук із роздяганням проводиться тільки особами однієї статі з особою, яка підлягає обшуку. Військовополонених тримають у маломісних (від 2 до 6 осіб) або загальних (від 7 осіб і більше) ізольованих жилих приміщеннях (камерах). Військовополонені щодня по чергово здійснюють прибирання жилих приміщень (камер)

із миттям підлоги та провітрюванням.

Військовополонених під час перебування в дільницях для тримання військовополонених до праці не залучаються. Вони мають право на щоденну прогулянку тривалістю одна година. Такі щоденні прогулянки проводяться на спеціально обладнаному майданчику, розташованому на території дільниці для тримання військовополонених.

У дільниці для тримання військовополонених організовується розпорядок дня, що затверджується наказом начальника установи виконання покарань. Розпорядок дня, виготовлений друкарським способом, вивішується в усіх приміщеннях (камерах), де перебувають військовополонені.

Облік продуктів харчування, предметів першої необхідності, інших речей та предметів, наявних у військовополонених під час прибуття і дозволених для зберігання при собі, посилок, отриманих військовополоненими, дисциплінарних стягнень, накладених на військовополонених, а також облік проведених зустрічей здійснюється в особовій картці військовополоненого відповідно до додатка 9 до Інструкції про роботу відділів (груп, секторів, старших інспекторів) контролю за виконанням судових рішень установ виконання покарань та слідчих ізоляторів [15].

Варто зазначити, що в цьому розділі не прописано право звернення полоненого до ЄСПЛ, і це є певною проблемою для України, оскільки до ЄСПЛ можна звертатися для захисту своїх прав тоді, коли вичерпані всі національні інстанції. Отже, для того, щоб законодавчо закріпити право звернення полоненого до ЄСПЛ, він має бути засуджений за вчинений на території України воєнний злочин, і відповідне судове рішення має вступити в законну силу.

А оскільки військовополонені наразі перебувають у спеціальних таборах для військовополонених, вони позбавлені права звертатися до ЄСПЛ. Більше того, велика кількість військовополонених російської федерації, перебуваючи у спеціальних таборах для військовополонених, чекає на обмін, а тому кримінальні провадження щодо них варто завершувати на стадії їх перебування саме у спеціальних таборах для військовополонених.

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене, доходимо таких висновків:

1) звернення засудженого до ЄСПЛ пов'язане з неналежним виконанням в органах і установах виконання покарань Міністерства юстиції України судового рішення, котре вступило в законну силу щодо засудженого за вчинене ним кримінальне правопорушення (злочин або кримінальний проступок);

2) неналежне виконання судового рішення щодо засудженого в Україні тягне за собою відповідні санкції ЄСПЛ щодо України;

3) оскільки військовополонені наразі перебувають у спеціальних таборах Міністерства юстиції України для військовополонених, вони позбавлені права звертатися до ЄСПЛ.

Список використаних джерел

1. Кучинська О., Щиголь О. Забезпечення права засудженого на справедливий суд в аспекті перегляду судових рішень за виключними обставинами на прикладі рішення ЄСПЛ у справі «Петухов проти України». *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. с. 254–260.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
3. Махінчук В. М. Адекватність кримінального покарання як філософсько-правова проблема : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2002. 20 с.
4. Кваша О. О. *Проблеми визначення меж кримінальної відповідальності*. Часопис Київського університету права. 2009. № 1. С. 238–243.
5. Богатирьов І. Г., Савченко А. В. Кримінальна відповідальність як сучасна проблема кримінального права України. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2. С. 133–137.
6. Рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 1999 р. № 9-рп/99 у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-99#Text>.
7. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності : монографія. Київ : Атіка, 2004. 296 с.
8. Гришук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина : навч. посібник для студ. юрид. фак. вищ. навч. закл. Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2006. 568 с.
9. Омельчук О. М. Загальні засади призначення покарання: законодавче регулювання та

практика застосування. *Університетські наукові записки*. 2013. № 4. С. 360–366.

10. Мірошніченко С. Рішення Європейського суду з прав людини і національне законодавство: вплив, взаємозв'язок, наслідки. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 3. С. 50–55.

11. Case of Petukhov v. Ukraine (No. 2). *ECHR*. URL : <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-191703>.

12. Інструкція про роботу відділів (груп, секторів, старших інспекторів) контролю за виконанням судових рішень установ виконання покарань та слідчих ізоляторів : наказ Міністерства юстиції України від 08 червня 2012 р. № 847/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0957-12#n15>.

13. Про затвердження Змін до Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань : наказ Міністерства юстиції України від 03.05.2022 № 1750/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0493-22#Text>.

*Надійшла до редакції 11.01.2024
Прийнято до опублікування 17.01.2024*

References

1. Kuchynska, O., Shchyhol, O. (2019) Zabezpechennia prava zasudzenoho na spravdlyvyi sud v aspekti perehliadu sudovykh rishen za vykluchnymy obstavynamy na prykladi rishennia YeSPL u spravi «Petukhov proty Ukrainy» [Ensuring the convicted person's right to a fair trial, the aspect of reviewing court decisions under exceptional circumstances, on the example of the ECHR's decision in the case «Petukhov v. Ukraine»]. *Pidpriumnystvo, hospodarstvo i pravo*. № 4, pp. 254–260. [in Ukr.].

2. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. [in Ukr.].

3. Makhinchuk, V. M. (2002) Adekvatnist kryminalnogo pokarannia yak filosofsko-pravova problema [Adequacy of criminal punishment as a philosophical and legal problem] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kyiv. 20 p. [in Ukr.].

4. Kvasha, O. O. (2009) Problemy vyznachennia mezh kryminalnoi vidpovidalnosti [Problems of determining the limits of criminal responsibility]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. № 1, pp. 238–243. [in Ukr.].

5. Bohatyrov, I. H., Savchenko, A. V. (2016) Kryminalna vidpovidalnist yak suchasna problema kryminalnogo prava Ukrainy [Criminal liability as a modern problem of criminal law of Ukraine]. *Pidpriumnystvo, hospodarstvo i pravo*. № 2, pp. 133–137. [in Ukr.].

6. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 27 zhovtnia 1999 r. № 9-рп/99 u spravi za konstytutsiinym podanniam Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhen chastyny tretoi statti 80 Konstytutsii Ukrainy (sprava pro deputatsku nedotorkannist) [The decision of the Constitutional Court of Ukraine dated October 27, 1999 № 9-рп/99 in the case on the constitutional submission of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine regarding the official interpretation of the provisions of the third part of Article 80 of the Constitution of Ukraine (the case on parliamentary immunity)]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-99#Text>. [in Ukr.].

7. Baulin, Yu. V. (2004) Zvinnennia vid kryminalnoi vidpovidalnosti [Exemption from criminal responsibility] : monohrafiia. Kyiv : Atika. 296 p. [in Ukr.].

8. Hryshchuk, V. K. (2006) Kryminalne pravo Ukrainy: Zahalna chastyna [Criminal law of Ukraine: General part] : navch. posibnyk dlia stud. yuryd. fak. vyshch. navch. zakl. Kyiv : Vydavnychiy dim «In Yure». 568 p. [in Ukr.].

9. Omelchuk, O. M. (2013) Zahalni zasady pryznachennia pokarannia: zakonodavche rehulivannia ta praktyka zastosuvannia [General principles of sentencing: legislative regulation and practice of application]. *Universytetski naukovy zapysky*. № 4, pp. 360–366. [in Ukr.].

10. Mirosnychenko, S. (2012) Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny i natsionalne zakonodavstvo: vplyv, vzaiemovv'iazok, naslidky [Decisions of the European Court of Human Rights and national legislation: impact, relationship, consequences]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*. № 3, pp. 50–55. [in Ukr.].

11. Case of Petukhov v. Ukraine (No. 2). *ECHR*. URL : <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-191703>.

12. Інструкція про роботу відділів (груп, секторів, старших інспекторів) контролю за виконанням судових рішень установ виконання покарань та слідчих ізоляторів [Instructions on the work of departments (groups, sectors, senior inspectors) monitoring the execution of court decisions of penal institutions and pretrial detention centers] : наказ Міністерства юстиції України від 08 червня 2012 р. № 847/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0957-12#n15>. [in Ukr.].

13. Про затвердження Змін до Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань [On the approval of the Amendments to the Rules of Internal Procedure of Penitentiary Institutions] : наказ Міністерства юстиції України від 03.05.2022 № 750/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0493-22#Text>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Ivan Bohatyrov, Alla Hnatchuk. The role of the European Court of Human Rights in fulfilment of court decisions regarding convicts in Ukraine. One of the most effective international judicial institutions, to which convicts serving criminal sentences in prisons and in authorized probation bodies have the right to apply, is the European Court of Human Rights (hereinafter – the ECtHR), whose jurisdiction is recognized by Ukraine. The article reveals the role of the European Court of Human Rights in fulfilment of court decisions regarding convicts in Ukraine. One of the most common reasons for non-execution of court decisions regarding convicts in Ukraine is the establishment of the ECtHR in violation of international obligations by Ukraine during the resolution of the case by national courts. The reasons for the appeal of the convicts to the ECtHR are described. It has been proven that the convict's appeal to the ECtHR is related to the improper execution in the bodies and institutions of the Ministry of Justice of Ukraine of the court decision that entered into legal force against the convict for the criminal offense he had committed (a crime or a criminal misdemeanor). Improper execution of a court decision against a person convicted in Ukraine entails appropriate sanctions of the ECtHR against Ukraine. Since prisoners of war are currently in special camps of the Ministry of Justice of Ukraine for prisoners of war, they are deprived of the right to apply to the ECtHR.

It is noted that the effectiveness of the fulfilment of court decisions regarding convicts in Ukraine consists in the maximum objective and subjective result of achieving the goal of punishment.

Keywords: court, human rights, convict, places of imprisonment, court decisions, institutions for the execution of punishments.

УДК 345.91

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-1-195-202

Микола ВЕСЕЛОВ[©]
доктор юридичних наук, професор
(Криворізький навчально-науковий інститут Донецького державного університету внутрішніх справ, м. Кривий Ріг, Україна)

Станіслав РЕВА[©]
аспірант
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кривий Ріг, Україна)

ПРАВОВА ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ МОМЕНТУ ВИЯВЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ (на прикладі правопорушень, пов'язаних із корупцією)

Порушено важливе для адміністративно-деліктного провадження питання – визначення моменту виявлення правопорушення. Констатовано, що законодавство України не містить чіткого визначення такого моменту. В адміністративній та судовій практиці існують два основні погляди на це питання: початком обчислення строку виявлення адміністративного правопорушення є день оформлення відповідного протоколу; початок перебігу строку накладення адміністративного стягнення слід пов'язувати зі днем виявлення ознак правопорушення органом, що уповноважений на складання відповідного протоколу про адміністративне правопорушення. Доведено, що у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, моментом виявлення правопорушення слід вважати дату складання протоколу, тобто момент з'ясування всіх необхідних даних, оскільки лише після їх отримання можливо встановити всі необхідні ознаки

© М. Веселов, 2024
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3963-2764>
veselovndl@ukr.net

© С. Рева, 2024
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0008-6139-8872>
advokat.revakr@gmail.com